

**Francis Rapp,
Církev a náboženský život
západu na sklonku středověku,
Brno: Centrum pro studium
demokracie a kultury 1996, 344 str.**

Českému čtenáři se dostává do rukou překlad knihy francouzského historika, mediévisty a profesora štrasburské univerzity Francise Rappa. Autor syntetické práce se čtenáři snaží přiblížit život západní křesťanské církve v období pozdního středověku. Kniha je rozčleněna do dvou celků: První místo zaujímá avignonské papežství, následuje schizma a konciliarismus jako východisko z krize. Restauraci papežské moci provázely tři momenty: jednak vítězství nad koncilem a obnova papežského státu, jednak řada konkordátů. Víru a zbožnost pozdního středověku představuje autor prostřednictvím nauky, náboženské výchovy a zbožnosti křesťanského lidu. I přes vzájemné neporozumění mezi západní a východní církví a přes starší neúspěšné pokusy o sjednocení došlo k formálnímu vytvoření církevní unie. Akutním a živým problémem se stala hereze; v českém prostoru se hnutí vymklo z rukou církve. Odpovědí církve byl pokus o reformu. Autor neopomněl uvést též nejvýznamnější mystiky a nové formy zbožnosti.

Z drobností, které by bylo dobré upřesnit, bych rád upozornil na zmínku o Petru Chelčickém jako o zakladateli Jednoty bratrské (s. 152). Přesnější by bylo psát o něm jako o jejím duchovním otci. Roku 1420 Zikmund Lucemburský ještě nebyl císařem (s. 149). Fridrich Habsburský (1415-1493) byl, nepočítáme-li Fridricha Krásného, třetím římským panovníkem tohoto jména, nikoli v šestém (s. 52). Překlad knihy je náročnou a záslužnou prací; vyplatí se ale nechat jej před vydáním recenzovat odborníkovi. Z údajů v knize nevyplývá, že se tak stalo. A tak se např. dozvídáme o středověkém Maďarsku (s. 38, 65, 134), přestože se u nás toto označení používá toliko pro státní útvar Maďarů doby moderní v hranicích ustavených po první světové válce, a o kancléřství českého království (s. 144), což je instituce neznámá; patrně se mělo jednat o českou kancelář.

S uspokojením můžeme konstatovat, že se v seznamu literatury objevují i tituly českých historiků, např. F. M. Bartoše, J. Kadlece, R. Kalivody, A. Molnára aj. Ke konci publikace je připojen slovníček základních pojmů a jmenný rejstřík. Kniha bude obohacením pro široký okruh čtenářů, laiky a studenty počínaje a historiky a religionistiky konče.

PAVEL KRAFL

**Růžena Dostálová,
Radislav Hošek,
Antická mystéria,
Praha: Vyšehrad 1997, 365 s.**

Ještě před nedávnem pohled do příruční knihovničky původně české a překladové literatury k dějinám náboženství připomínal díky její mezerovitosti cimbuří hodně zdevastovaného hradu. Ne, že by dnes bylo po právu hovořit o nezdolných pevnostních stěnách, mezi jejichž jednotlivé kvádry žiletku nezastrčíš, přece však nejedna z velkých proluk již zmizela. Zásluha o to přináležejí autorům jako jsou R. Dostálová a R. Hošek, z jejichž pera jeden z takových kvádrů pod titulem *Antická mystéria* vzešel. Oba jmenovaní náležejí mezi dobře známé odborníky ve svých oblastech. Jejich dřívější práce, např. *Byzantská vzdělanost* R. Dostálové, *Země bohů a lidí* R. Hoška nebo jeho *Antické Černomoří* (napsané ve spolupráci s J. Bouzkem) dokázaly uchvátit nejen specialisty, ale každého zájemce o historii. Nyní společně vydali knihu, která láká k uchopení, zve k prolisování, upoutává k přečtení, a nadto svým celkovým vyhotovením – budiž pochvalně zmíněno na adresu nakladatelství Vyšehrad – ostatním nakladatelům připomíná, že kniha má být knihou, a nikoli sešitem.

Antická mystéria jsou věnována otázkám, na něž se váže tajemno, neznámo, s nimiž se pojí jistá exkluzivita a jež počínaje modernou vykazují rostoucí přitažlivost. Při všem zvláště dnes patrném zájmu o ně se přehlídí, že antická mysteriální náboženství utvářela, a to po historicky velice dlouhý údobí, nejen podobu náboženského myšlení, ale rovněž profil filosofické, literární, umělecké před-